

ΤΟ ΑΠΙΘΑΝΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΕΝΟΣ ΚΛΑΔΟΥ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Καίτη Μιχαλοπούλου

ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2004 συντελέστηκε ένα θαύμα στη Στατιστική που δυστυχώς διέφυγε της προσοχής των ειδημόνων περί των δημοσκοπήσεων. Ελληνική εταιρεία δημοσκοπήσεων «υψηλής τεχνολογίας, μέλος του ΣΕΔΕΑ και της ESOMAR», ενώ εφάρμοσε δειγματοληψία ποσοτώσεων για την επιλογή του δείγματός της, συνόδευσε τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της δηλώνοντας ότι «τα περιθώρια δειγματοληπτικού σφάλματος για την πρόθεση ψήφου ως προς τα δύο μεγάλα κόμματα, είναι $\pm 2,4$ ». Έτσι, 70 χρόνια μετά την ανάπτυξη της μαθηματικής θεωρίας της δειγματοληψίας, εταιρεία δημοσκοπήσεων στην Ελλάδα μπόρεσε να υπολογίσει το απίθανον καταργώντας το έργο του Νέυμαν (Neyman), γεγονός που ισοδυναμεί με την κατάργηση ενός κλάδου της μαθηματικής στατιστικής! Εντούτοις, επειδή η εταιρεία είναι «υψηλής τεχνολογίας, μέλος του ΣΕΔΕΑ και της ESOMAR», και συνεπώς δεν μπορεί να αγνοεί ότι η δειγματοληψία ποσοτώσεων δεν είναι μέθοδος πιθανοτήτων, μάλλον πρόκειται περί θαύματος και όπως όλα τα θαύματα είναι εξόχως αποκαλυπτικό. Αγνοώντας τα υπόλοιπα κόμματα που συμμετείχαν στη μέτρηση (ίσως επειδή δεν πιστεύουν στα θαύματα;) αποκάλυψε τη θεαματική μείωση της (ενδεικτικής) διαφοράς μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων από τις 8 περίπου ποσοστιαίες μονάδες που είχε μέχρι τότε υποδειχθεί από σχεδόν όλες τις εταιρείες μέλη του ΣΕΔΕΑ και της ESOMAR σε περίπου 3. Το θαύμα συμπτωματικά συνέβη μετά την εορτή των Θεοφανίων και την αναβάπτιση ενός πολιτικού. Ωστόσο, αν δεν πρόκειται για θαύμα, μήπως αυτό που μας υποδεικνύει η δημοσκόπηση είναι ότι η διαφορά δεν ήταν τόσο θεαματική όσο εμφανίστηκε αλλά το θαυμαστό και απίθανον « $\pm 2,4$ » αναφέρεται σε διαφορές που διαπιστώθηκαν; Δηλαδή, αν υποθέσουμε ότι το ποσοστό που εκτιμήθηκε για το ένα από τα δύο μεγάλα κόμματα παρέμεινε περίπου σταθερό (αποτέλεσμα στο οποίο συμφώνησαν όλες οι δημοσκοπήσεις), τότε μήπως το απίθανον « $\pm 2,4$ » αναφέρεται αρνητικά στο ποσοστό του έτερου μεγάλου κόμματος, αποκρύβοντας ότι η διαφορά ήταν της τάξεως των 5 μονάδων και όχι των 3 που ανακοινώθηκαν; Τώρα το γιατί σε αυτή τη θαυμαστή μείωση συμφώνησαν και άλλες δημοσκοπήσεις που διεξήχθη-

σαν αργότερα από πολλές εταιρείες (όχι πάντως όλες) είναι το ελληνικό πια θαύμα που για την ερμηνεία του πρέπει κανείς να καταφύγει στη συζήτηση περί της χρήσης των δημοσκοπήσεων για τη χειραγώγηση της «κοινής γνώμης».

Οι προεκλογικές δημοσκοπήσεις ελέγχονται άμεσα από το εκλογικό αποτέλεσμα. Αν η διαφορά των περίπου 5 μονάδων επιβεβαιωθεί* θα ακούσουμε και θα διαβάσουμε βαρύγδουπες αναλύσεις περί των αποφασισμένων «αναποφάσιστων» και ότι δήθεν αυτοί έκριναν το τελικό αποτέλεσμα, περί της μεταστροφής του εκλογικού σώματος συμπτωματικά κατά την περίοδο που διενεργήθηκαν οι «μυστικές» δημοσκοπήσεις, που όμως δεν ήταν τόσο μυστικές, και ενώ έδιναν τη διαφορά σε 3,8, όλοι θα πουν ότι γνώριζαν πως ήταν 5 και κανείς δεν θα βρεθεί να τους ρωτήσει τι συνέβη στις περίφημες 3 μονάδες που οι ίδιοι ανακοίνωναν. Έτσι, όπως άλλωστε συνέβη και στις προηγούμενες εκλογές, όταν σημειωτέον η μικρή διαφορά μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων δεν επέτρεπε πρόβλεψη προς κάποια κατεύθυνση, όλα θα «διασαφηνιστούν», θα ξεχαστούν, και πάλι οι ίδιες εταιρείες θα αναλάβουν να διενεργήσουν δειγματοληπτικές έρευνες.

Μετά τον υπολογισμό του απίθανου που είδαμε σε αυτή την προεκλογική περίοδο, περιττεύει κάθε άλλη αναφορά στις «πατάτες» όλων ανεξαιρέτως των εταιρειών δημοσκοπήσεων, οι οποίες ήταν και είναι πάντα πολλές, με αποτέλεσμα δυστυχώς να δυσφημούν, να ευτελίζουν και να απαξιώνουν τις δειγματοληπτικές έρευνες που είναι ένα πολύτιμο και χρήσιμο εργαλείο έρευνας.

* Το κείμενο δόθηκε στα *Σύγχρονα Θέματα* πριν από τις εκλογές της 7ης Μαρτίου.

Η Καίτη Μιχαλοπούλου διδάσκει στατιστική και μεθοδολογία των δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών μεγάλης έκτασης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Από τις εκδόσεις Παπαζήση κυκλοφορεί το βιβλίο της *Στην αυτοκρατορία των ενδείξεων: η ιστορία της δειγματοληπτικής πρακτικής στην Ελλάδα*.